

Sygn. akt III AUa 714/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) SSA Zofia Rybicka - Szkibiel
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 3 września 2015 r. w Szczecinie

sprawy J. Ł.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 czerwca 2014 r. sygn. akt VI U 87/13

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
2. odstępuje od obciążenia ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 714/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 27 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. (dalej jako Zakład) odmówił J. Ł. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ komisja lekarska Zakładu orzeczeniem z 20.11.2012 r. uznała, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy.

J. Ł. odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z 13 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. Ł. prawo do stałej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1.11.2012 r.

Sąd I instancji ustalił, że J. Ł. ur. (...) ukończył zasadniczą szkołę zawodową w zawodzie kierowca mechanik pojazdów samochodowych; w 1992r. uzyskał uprawnienia kucharza okrętowego, zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z 17.08.1983 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych członków załóg polskich statków morskich, w kwietniu 1997 r. uzyskał świadectwo marynarza pokładowego. Ubezpieczony pracował jako kierowca samochodu ciężarowego (w okresie od 8.11.1977 do 5.04.1981). Od 6.04.1981 do 17.09.1995 był zatrudniony na stanowiskach młodszego rybaka przetwórstwa, rybaka przetwórstwa, starszego rybaka przetwórstwa, starszego rybaka przeładunkowego, windziarza, młodszego kucharza, kucharza okrętowego, zaś w okresie od 18.09.1995 do 3.04.2001 na stanowiskach młodszego kucharza okrętowego, szefa kuchni, stewarda. W okresie 1.11.2001/ 31.01.2003 miał przyznane prawo do renty z uwagi na rozpoznanie przebytego złamania wieloodłamowego dalszych nasad kości lewego podudzia po leczeniu operacyjnym. W okresie 24.02.2003/ 31.12.2004 był zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotny. Organ rentowy ponownie przyznał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres 1.01.2005/ 31.08.2005 z uwagi na przebyte skręcenie prawego stawu skokowego ze złamaniem kości łódeczkowatej powikłane zespołem (...). W okresie 1.09.2005/ 14.12.2006 ubezpieczony był zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotny. Następnie podjął pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w Zakładzie (...) na stanowisku pracownika budowlanego (1.03.2007/ 17.06.2008). Od 26.06.2008 do 24.12.2008 był niezdolny do pracy i pobierał zasiłek chorobowy, po czym od 25.12.2008 do 31.10.2012 miał przyznawane prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy z uwagi na rozpoznanie przewlekłego zespołu bólowego korzeniowego L/S po przebyłym złamaniu trzonu kręgu VL1 i na tle zmian zwyrodnieniowych oraz zaawansowanej osteoporozy, przebyte złamanie nasad dalszych podudzia lewego leczone operacyjnie w 2001 r., przebyte złamanie kości łódkowatej i skręcenie prawego stawu skokowego w 2004 r. 4 września 2012 J. Ł. złożył w Zakładzie wnioski o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres. Lekarz orzecznik ZUS uznał, iż J. Ł. nie jest niezdolny do pracy i rozpoznał chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa szyjnego i lędźwiowo-krzyżowego, przebyte złamanie kompresyjne trzonu VL1, przebyte złamanie kości podudzia lewego. Komisja lekarska ZUS podtrzymała opinię lekarza orzecznika. U J. Ł. po 31.10.2012 r. istnieją podstawy do rozpoznania: - deformacji trzonu L2, prawdopodobnie po złamaniu kompresyjnym, przepukliny krążków międzykręgowych L1-L4, wypukliny L4/5 z okresowym zespołem korzeniowo – bólowym lędźwiowo – krzyżowym bez ubytkowych objawów neurologicznych, - wypukliny krążków międzykręgowych C3-C7, zmian zwyrodnieniowych, nieznacznego kręgozmyku C3 z okresowym zespołem korzeniowo – bólowym szyjnym, - przebytego w 2001 r. wygojonego złamania obwodowych części kości lewego podudzia z zagięciem osi na szpotawo, nieznacznym ograniczeniem ruchomości stawu skokowo – podudziowego, - przebytego wygojonego złamania kości łódkowatej prawej stopy ze skręceniem prawego stawu skokowego – podudziowego bez istotnego ograniczenia funkcji. Sąd okręgowy z pominięciem wniosków opinii biegłych ustalił, że z uwagi na rozpoznane schorzenia narządu ruchu ubezpieczony jest trwale częściowo niezdolny do pracy po 31.10.2012 r. Z uwagi na zmiany chorobowe ubezpieczony nie spełniał wymogów o jakich mowa w przepisach rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 17.02.1993 r. w sprawie warunków zdrowotnych wymaganych od osób wykonujących pracę na morskich statkach handlowych (...). Praca na statkach morskich jest wykonywana w szczególnie trudnych warunkach i wymaga pełnej sprawności układu ruchu. Ubezpieczony nie spełniał tych wymogów od 2001 r., kiedy doznał wypadku, powodującego szpotawo ustawienie i trwale ograniczenie ruchomości stawu skokowo – podudziowego lewego. Powstałe w okresie późniejszym dodatkowe urazy: złamanie trzonu kręgu L2, kręgozmyk C3, stwierdzony w badaniu przedmiotowym chód utykający na lewą kończynę nasilają przeciwwskazania do pracy na statku. Stan zdrowia ubezpieczonego czynił go trwale niezdolnym do pracy na morzu. Ubezpieczony zachował zdolność do pracy na lądzie. Mógłby pracować jako kucharz na lądzie, mechanik warsztatowy.

Kierując się treścią przepisów art. 57 i 58 w zw. z art. art. 12, 13 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity obowiązujący w dacie wydania zaskarżonej decyzji: Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zm., dalej jako: ustawa rentowa) sąd okręgowy uwzględnił odwołanie. Odnosząc to do opinii biegłych sąd pierwszej instancji uznał, że są miarodajne odnośnie rozpoznanych u ubezpieczonego schorzeń, oceniając jednak trafność wniosków opinii co do zachowania przez ubezpieczonego zdolności do pracy, sąd wziął pod

uwagę, że biegli nie rozumieli pojęcia niezdolności do pracy. Sąd okręgowy zwrócił bowiem uwagę, że biegli z zakresu ortopedii i medycyny pracy w treści wydanych przez siebie opinii zamieścili literalny wniosek, iż ubezpieczony jest zdolny do pracy, jednocześnie jednak biegła z zakresu medycyny pracy wskazała, że bezsprzecznie ubezpieczony jest trwale niezdolny do pracy na statkach morskich. W ocenie sądu, mając na uwadze ustalenia odnośnie kwalifikacji ubezpieczonego błędem byłoby wyłącznie oparcie się na literalnym brzmieniu opinii. Sąd okręgowy uznał za konieczne uwzględnienie całego toku rozumowania biegłych i samodzielnie wyprowadził na tej podstawie wniosek, że biegli nie rozumieli pojęcia zdolności do pracy. Wskazał, że jakkolwiek ocena częściowej niezdolności do pracy, w zakresie dotyczącym naruszenia sprawności organizmu i wynikających stąd ograniczeń możliwości wykonywania pracy, wymaga z reguły wiadomości specjalnych, to jednak ostateczna ocena, czy ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy musi uwzględniać także inne elementy, w tym zwłaszcza poziom kwalifikacji ubezpieczonego, możliwości zarobkowania w zakresie tych kwalifikacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm. w związku z art. 278 § 1 k.p.c.). Sąd okręgowy zwrócił uwagę, że zaprezentowane przez biegłych rozumienie pojęcia zdolności do pracy było nieprawidłowe. Ubezpieczony ma wprawdzie wykształcenie zawodowe w zawodzie kierowcy mechanika samochodowego, jednakże w takim charakterze pracował wyłącznie w okresie 8.11.1977/ 5.04.1981. Niemalże przez całą karierę zawodową pracował natomiast na statkach morskich jako członek załogi, okres 6.04.1981/ 17.09.1995, zaś w okresie 18.09.1995/ 3.04.2001 na stanowiskach młodszego kucharza okrętowego, szefa kuchni, stewarda; ma przy tym zawodowe kwalifikacje do pracy zarówno jako marynarz (rybak), jak i jako kucharz okrętowy. Sąd I instancji uznał, że ubezpieczony ma zarówno kwalifikacje faktyczne, jak i formalne do wykonywania prac w charakterze marynarza i kucharza okrętowego, których to prac nie może aktualnie wykonywać z uwagi na przeciwwskazania zdrowotne. Sąd dostrzegł, że biegła z zakresu medycyny pracy wskazała, że ubezpieczony mógłby pracować jako kucharz na lądzie. Okoliczność ta pozostawała jednak bez znaczenia dla rozstrzygnięcia, gdyż kwalifikacje kucharza okrętowego są konkretnymi kwalifikacjami zawodowymi, do wykonywania pracy jako kucharz na statku i są to kwalifikacje szersze od ogólnych kwalifikacji zawodowych kucharza; posiadanie przez ubezpieczonego kwalifikacji do pracy kucharza okrętowego jest pochodną uprawnień marynarza/rybaka morskiego. Zatem ubezpieczony, z uwagi na przeciwwskazania zdrowotne nie zachował nawet nieznaczącej zdolności do wykonywania pracy zgodnej ze zdobytymi kwalifikacjami. Zdaniem sądu okręgowego, na dzień wydawania przez organ rentowy zaskarżonej decyzji (oraz po dniu 31.10.2012 r.) J. Ł. był nadal osobą częściowo niezdolną do wykonywania pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami i niezdolność ta miała charakter trwały.

Apelację od wyroku złożył Zakład zarzucając naruszenie art. 12 ust. 3 i art. 13 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wnioskodawca jest częściowo na stałe niezdolny do pracy zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji oraz błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia a mający wpływ na jego treść, polegający na przyjęciu, że ubezpieczony jest częściowo na stałe niezdolny do pracy zgodnie z poziomem swoich kwalifikacji. Zakład wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Sąd apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja jest zasadna.

W ocenie sądu apelacyjnego wyrok został wydany z naruszeniem przepisów prawa, co było skutkiem niewłaściwej subsumcji. O ile bowiem sąd okręgowy prawidłowo ustalił fakty i przyjął prawidłowe przepisy prawa materialnego, to po raz kolejny w składzie przywołanym w wyroku, błędnie ocenił stan faktyczny w odwołaniu do przesłanek prawa materialnego, w szczególności nieprawidłowo zinterpretował pojęcie prawne posiadanych kwalifikacji, odczytane w rozumieniu art. 12 ust. 3 w zw. z art. 13 ust. 1. 2 ustawy z 17.12.1998 r. W kontekście dokonywanej oceny oczywistym jest, że o niezdolności do pracy nie decyduje fakt występowania schorzeń, lecz ocena, czy i w jakim zakresie wpływają na utratę zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, co dotyczy również schorzeń o przewlekłym charakterze, jakie występowały u ubezpieczonego (wyrok SN z 1.12.2000 r. II UKN 113/00, OSNP

2002/14/343). Oczywistym jest również, że w postępowaniu sądowym w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy, ocena niezdolności do pracy, a co za tym idzie również weryfikacja orzeczeń lekarzy orzeczników, wymaga zasięgnięcia wiadomości specjalnych, co należy uczynić przeprowadzając dowód z opinii biegłych sądowych specjalistów z zakresu medycyny. W takim wypadku sąd nie może poczynić ustaleń sprzecznych z opinią biegłego, jeśli jest ona prawidłowa i jeżeli odmienne ustalenia nie mają oparcia w pozostałym materiale dowodowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.11.2014 r. II CR 748/14, Lex 7618). W ocenie sądu apelacyjnego, opinie biegłych przeprowadzone na etapie postępowania przed sądem pierwszej instancji spełniały wymienione kryterium; zostały sporządzone przez lekarzy o specjalizacjach adekwatnych do schorzeń występujących u ubezpieczonego, opierały się na zgromadzonej dokumentacji medycznej, wywiadach oraz badaniu bezpośrednim. Zatem przedstawiona w nich ocena stanu zdrowia ubezpieczonego była pełna i całościowa. Jednocześnie biegli sformułowali wniosek, że stan zdrowia ubezpieczonego nie powodował niezdolności do pracy zgodnej z podanymi biegłym kwalifikacjami. Biegły lekarz z zakresu ortopedii i traumatologii wskazał nawet, że w porównaniu do badania przeprowadzonego przez orzecznika ZUS, stan zdrowia ubezpieczonego znacznie się poprawił. Biegła z zakresu chorób wewnętrznych i medycyny pracy wskazała, że ubezpieczony jest zdolny do pracy na lądzie przy wykorzystaniu swoich kwalifikacji zawodowych, również w zawodzie kucharza, lub może wykonywać inne prace, np. jako mechanik warsztatowy. Sąd okręgowy jakkolwiek uznał wiarygodność opinii biegłych w zakresie diagnozy stanu zdrowia ubezpieczonego, to nieprawidłowo ocenił kwalifikacje uznając, że niezdolność do pracy powinna być odniesiona wyłącznie do pracy marynarza, ze specjalnością kucharza okrętowego. Tymczasem z prawidłowych ustaleń sądu okręgowego wynika, że ubezpieczony ponad trzy lata pracował jako kierowca samochodu ciężarowego, następnie na morzu jako rybak, potem kucharz okrętowy, przy czym kucharzem był ponad pięć lat; ostatnio pracował fizycznie na budowie. Zatem sąd okręgowy uznając, że ubezpieczony posiada kwalifikacje wyłącznie do pracy jako marynarz, w istocie dokonał ich zawężenia do ostatnio wykonywanej pracy na stanowisku kucharza na statku, co jest oczywiście sprzeczne z treścią art. 13 ust.1.2 ustawy z 17.12.1998 r. Przepis bowiem stanowi: Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się: (...) możliwość wykonywania dotychczasowej pracy (...) biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy (...). Wprost z treści przepisu wynika więc, że w zakresie przesłanki posiadanych kwalifikacji należy przeanalizować i ustalić przebieg dotychczasowego zatrudnienia i charakter dotychczas wykonywanej pracy, a nie ostatnio wykonywanej pracy. Orzecznictwo sądów, w tym Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w tej kwestii jest od dawna utrwalone i powinno być znane sądowi okręgowemu. Sąd Apelacyjny w Szczecinie wielokrotnie wypowiadał pogląd, że osoba ubiegająca się o rentę, nawet przy stwierdzeniu schorzeń, ma obowiązek pełnego wykorzystania zachowanych zdolności zarobkowych przy uwzględnieniu wszystkich kwalifikacji zawodowych i zdobytego doświadczenia zawodowego. Natomiast pogląd sądu okręgowego jest odosobniony, nie jest prawnie uargumentowany, a mimo to jest systematycznie forsowany; jednak jako nieprzekonujący nie zasługuje aprobatę (patrz wyroki Sądu Apelacyjnego w Szczecinie: III AUa 425/13 z 2014-01-27, III AUa 526/13 z 2014-03-18, III AUa 741/13 z 2014-03-13, III AUa 198/12 z 2013-06-28, III AUa 871/12 z 2013-03-27, III AUa 464/12 z 2012-11-07 i szereg innych).

W sprawie należy zauważyć, że ubezpieczony posiada kwalifikacje zarówno do pracy na morzu, jak i na lądzie. Sąd okręgowy błędnie uznał, że możliwość pracy ubezpieczonego na lądzie nie ma faktycznego znaczenia. Rozumowanie, że skoro ubezpieczony pracował najpierw jako rybak, a następnie jako kucharz okrętowy, to nie może być kucharzem na lądzie jest nieracjonalne. Praca kucharza może być wykonywana w różnych warunkach, natomiast kucharza okrętowego tylko na statku; jest to zatem zawężenie kwalifikacji kucharza. Natomiast nie można uznać, że są to wyjątkowe kwalifikacje. Oczywistym jest, że skoro ubezpieczony był kucharzem na morzu, to może w takim charakterze pracować również na lądzie. Biegli wypowiedzieli się, że J. Ł. na datę wydania spornej decyzji, nie mógł pracować na morzu, mógł natomiast pracować jako kucharz na lądzie, ale również jako mechanik, zatem zgodnie z posiadanym wykształceniem i zdobytymi kwalifikacjami. Brak podstaw natury medycznej by ten wniosek biegłych zakwestionować.

W ocenie sądu apelacyjnego, skoro z opinii biegłych wynika, że na datę spornej decyzji ubezpieczony nie był choćby częściowo niezdolny do pracy, to należało uznać, że ubezpieczony nie spełnił przesłanki określonej w art. 57 ust. 1 pkt

1 ustawy z 17.12.1998 r. O uprawnieniu do renty z tytułu niezdolności do pracy decyduje łączne spełnienie wszystkich przesłanek warunkujących nabycie prawa do tego świadczenia, brak więc jednej z nich wyklucza to prawo.

Mając na uwadze przedstawioną ocenę prawną sąd apelacyjny na podstawie art. 386 §1 k.p.c. orzekając co do istoty sprawy, zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie. O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 102 k.c. uznając, że charakter rozpoznawanej sprawy - która dotyczyła kwestii doniosłej życiowo dla ubezpieczonego - uzasadniał nie obciążenie strony dochodzącej prawa do renty kosztami zastępstwa procesowego pełnomocnika, który jest pracownikiem etatowym Zakładu.

SSA Zofia Rybicka - Szkibieli SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko